

Kapartam a falat félelmemben. Nem túlzás, valami szörnyű, metafizikus rettegés töltött el. Hogy átlépem azt a belső demarkációs vonalat, amit nem szabad átlépni. Hogy a fejemre szakad az ég, vagy mit tudom én. De végül nem tehettem másképp. Elindultam befelé, magamba, az ismeretlenbe. Kilelt a hideg attól, amit írtam. Mondjam azt, hogy fogalmam se volt róla, hogy mit találok? De, volt fogalmam. Nem ott és nem akkor kezdődött az érzéki létem, legalább jó tíz-tizenöt évvel korábban. Volt némi ismeretem a gyönyör és a kín, a boldogság és a kárhozat keskeny határmezsgyéjéről. És mégis. Amit az *Éltemből* megtudtam, az kifordította sarkaiból az életemet. És azóta is abból élek. Vagy abba döglök bele.

Jó, beszéljünk az érzékiségről. A szövegeiben valósággal rákényszeríti olvasóit arra, hogy nyitott szemmel rábámuljanak a testre és annak „piszkos ügyeire”. Mert nagyjából az a kulturális paktum határozza meg a testképünket, legalábbis a kereszténység felől nézve, hogy a test az valami alacsonyrendű, alantas közege a létnek, amiről jobb, ha nem is beszélünk, ha szemet hunyunk fölötte. A maga szövegei azonban szinte egyébbel se foglalkoznak: mániákusan köröznék a szükségleteivel, fájdalmival vagy éppen a gyönyörével küszködő test körül. Nem ritka, hogy szereplői az élvezet pillanatában azt érzik, képtelenek ezzel a hirtelen jött boldogsággal szembenézni, elfogynak a szavaik. De tudja, miről beszélek, maga írta le ezt a Megérkezésben.

Hol?

Na, igen. Értelmezés kérdése, belátom, de én „a boldogságot elviselni legyen erőd” felől közelítettem.

Ezt állítólag Devecseri Gábor mondta a halálos ágyán. De folytassa.

A petit mort, igen, összekapcsolódik a két kérdéskör. Csakhogy ezzel el is kanyarodtunk az elbeszélhetetlenség témája felé. A már említett kulturális paktum egy másik kitétele ugyanis épp az, hogy

mindkét tapasztalat, az élvezet és a halál elmondhatatlan. Nincsenek rá szavaink, valahogy úgy érezzük, kevés ehhez a nyelv, a pillanat olyan intenzív, hogy nem társíthatunk hozzá szavakat. Az a benyomásom azonban, hogy maga a szövegeiben sokszor mintha épp ehhez a pillanathoz térne vissza mániákusan, és ehhez keres újabb és újabb szavakat, hogy valahogy „áthozza”.

Mit? A pillanatot? Amire nincsenek szavak?

A tapasztalatot. Az élményt. Azt, Ami Ott Történik, hogy értesse, mire gondolok. A pillanat ennek csupán a tartama. Ne akarja megúszni ennyivel, hogy a pillanatot.

Még visszakanyarodom Devecserihez, remélem, jól idéztem, emlékezetből. Jó pár éve vagy inkább évtizede a rádióban hallottam ezt a történetet, nem emlékszem, kitől, de rögtön megragadott, s azóta is izgat. Mitől ejt ki valaki egy ilyen mondatot abban az órában, amikor karnyújtásnyira ott a vég? A hétköznapi eszünkkel úgy gondolkodunk, hogy a boldogságkeresés, a boldogság elviselésének vagy elviselhetetlenségének minden szépsége és kínja az élet jellemzője, tartozéka, talán a lényege. A halál meg sötét és ismeretlen, jobb nem is gondolni rá, amíg nem muszáj. Két idő van, nyilván, erre előbb-utóbb rájön az ember. Az egyik az a lineáris idő, ami a születésünktől a halálunkig tart, és amit képzeletben könnyű „meghosszabbítani” visszafelé is, előre is.

Hogyhogy?

Úgy értem, hogy a születésünk előtti és a halálunk utáni időt, vagy másképp szólva, a történelmi időt se esik nehezünkre hasonló lineárisan elképzelnünk. De ettől még nem mondanám, hogy ez az élet ideje, inkább fordítva, ha mindenáron össze akarom kapcsolni az életet meg az időt. Ez a napi, lineáris idő épp a múlandóság ideje. És van egy másik idő is, túl ezen, a pillanat. Az az igazi élet. Se kezdete, se vége, se tartama. Csak mélysége. A legtöbben a legkézenfekvőbben a szerelmi odaadásban ismer-

jük ezt meg, általában fiatalon, amikor még az elmúlás gyakorlatilag nem létezik számunkra, tehát nem is mindig ott húzzuk meg a határvonalat, ahol kellene. Az érzékiség varázsát, mondjuk, amikor megfeledkezünk az idő múlásáról, könnyen össze-
tévesztjük az időből való kilépéssel, ami más, egyfajta zuhanás, még ha történetesen felfelé is. Odaadom magam a szerelemnek, a munkának, egy ügynek, egy embernek, egy mondatnak, amit meg akarok fogalmazni, és kiszakadok az időből, az életből, önmagamból, elvesztem magam, lemondok magamról, miközben paradox módon ilyenkor vagyok a legintenzívebben önmagam. Minden lét a saját határain a leginkább az, ami, az én is akkor én igazán, amikor a maga határait feszegeti.

Mitől lesz igazabb ott az én, honnan az igazsága?

Nem *igazabb*, hanem ott *igazán* az, ami. Mert amit elveszítetek, annak megnő az értéke. Elhagyok egy haszontalan tárgyat, s egyszerre rádöbbenek, hogy mennyire szükségem lenne rá. Eltűnik az életemből valaki, aki már csak a terhemre volt, s elkezd hiányozni. Hétköznapi szinten eszembe sem jut, hogy én én vagyok, annyira természetes, de ha az én határain járok, ha olyan állapotba kerültem, hogy az már az énem végső vidékének tűnik, vagyis az az érzésem, hogy akár a következő pillanatban én már nem is vagyok én, ami azért persze nem ilyen egyszerű, akkor biztosan megérzem az én, a saját énem fontosságát. Így nézve, a halál órája nyilván a legsűrűbb, hisz ott magát az életet veszttem el. Azért van annak külön súlya, hogy az ember mit mond e végső, sűrű életpillanatban. És illyesformán ez az idézet egy kódolt mondat a regény elején, arra akar utalni, hogy a *Megérkezésben* a vég felől próbáltam szemügyre venni azt, amit a pillanat egyáltalán jelenthet. Mondjuk, az érzéki megváltás csodáját. De annyira rejtett kód ez, hogy nem is lehet megfejteni. És rafinált módon létezik „normális” olvasata is, ahogy maga is olvasta.